

Dr. Háger Tamás¹

**A tárgyalás előkészítésének egyes kérdései
az elsőfokú büntetőeljárásban
/a 2011. március 1-jétől² hatályos
törvényi rendelkezések figyelembevételével/**

A tárgyalás előkészítése a bírósági eljárás igen lényeges szakasza. A szakszerű, perrendszerű tárgyalás előkészítés elősegíti az ügy hatékony, gyors tárgyalását, valamint a törvényeknek és az anyagi igazságnak is megfelelő bírói döntés meghozatalát, mely alapvető társadalmi igény és követelmény.

A bírósági eljárás a vádirat benyújtásával indul meg. Az elsőfokú bírósági tárgyalás előkészítését az 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) XII. fejezete szabályozza a 263-280.§-okban.

A 2010. évi CLXXXIII. törvény általi módosítások a tárgyalás előkészítését is érintették, az új szabályok 2011. március 1-jétől hatályosak, ezért aktuális e perszakasz egyes kérdéseinek értelmezése, behatóbb vizsgálata.

A vizsgálódás nem érinti a tárgyalás előkészítésének minden egyes jogintézményét, elsősorban a törvény módosítására, az egyes eljárási cselekmények csoportosítására, a jogorvoslati lehetőségekre irányul.

Fentiek előrebocsátása után elsőként indokoltnak tartom összefoglalni tételesen azokat az intézkedéseket, melyeket a bíróság a tárgyalás előkészítése során megtehet, illetve köteles megtenni. Ezt követően az intézkedéseket tartalmuk, jellegük szerint csoportokra bontva értelmezem, majd a jogorvoslati rendszert elemzem, táblázatokba foglalva az előkészítő szak főbb eljárási cselekményeit.

A tárgyalás előkészítésének főbb elemei a következők.

- A vádirat közlése
- Áttétel
- Egyesítés és elkülönítés
- Az eljárás felfüggesztése
- Az eljárás megszüntetése
- Intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt
- Határozat kényszerintézkedésekről
- A vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása
- A bíróság tanácsa elé utalás
- Öttagú tanács elé utalás
- Az előkészítő ülés tartása
- A tárgyalás kitűzése

---

¹ A Debreceni Ítéltábla bírójának, a büntető kollégium jegyzőkönyvvezetője

² A 2010. évi CLXXXIII. törvény általi módosítást követő szabályozás

A felsorolás nem jelenti az eljárási cselekmények meghatározott időrendi sorrendjét. Egyes intézkedések kötelezőek, mások szükségesek lehetnek. Egyes eljárási cselekmények egymás mellett, egy intézkedésként, egy bírói határozatban is megjelenhetnek, mint például a vádirat közlése és az idézés, az eltérő minősítés lehetőségének megállapítása és az áttétel, vagy határozat a kényszerintézkedésről és az eltérő minősítés lehetőségének megállapítása.

A tárgyalás előkészítésének eljárási cselekményeit nem időrendi sorrendben vizsgálom, hanem csoportokra bontva. Elsőként azon perviteli aktusokat, intézkedéseket elemzem, melyek minden ügyben felmerülnek kötelező erővel, majd a rendszerint kötelező eljárási cselekményeket. Ezt követően az ügy jellegétől, a vád tárgyától függő eljárási cselekmények bemutatására kerül sor.

1. Minden ügyben szükséges intézkedés

A vádirat közlése

A Be.263.§ (1) bekezdése szerint a tanács elnöke az ügy iratainak a bírósághoz érkezését követően harminc napon³ belül megvizsgálja, hogy van-e helye a 264.§-271.§-ban írt, valamint az 543-547.§-ban foglalt rendelkezések, azaz a tárgyalás mellőzésével történő, a Be.XXVII. fejezetében szabályozott külön eljárás alkalmazásának.

A 263.§ (2) bekezdése pedig kimondja, hogy legkésőbb az (1) bekezdésben írt harminc napos határidő letelte után a tanács elnöke a vádiratot haladéktalanul megküldi a vádlottnak és a védőnek, a vádlottat és a védőt pedig felhívja, hogy tizenöt napon belül jelölje meg bizonyítási eszközeit.

A vád megküldése a vádlottnak és a védőnek a vádirat közlése. Ez rendszerint postai kézbesítés útján történik, de az eljárási törvény lehetővé teszi, hogy a bíróság a hivatalos helyiségében közölje a vádiratot, azaz adja át a vádat tartalmazó okiratot a vádlottnak és a védőnek.

A vádiratot minden esetben közölni kell a vádlottal és a védővel. Ez alapvető, garanciális terhelti jog, mely biztosítja a védelemhez való jogok érvényesülését, a fegyverek egyenlőségének elvét. Nyilvánvaló, hogy a vád kézbesítésének elmaradása az ügy érdemi tárgyalását kizárja, ha pedig e szabálysértés megvalósul az elsőfokú eljárásban, úgy a másodfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletet a Be.375.§ (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezi és új eljárás lefolytatását rendeli el.

2. Rendszerint minden ügyben szükséges intézkedés

A tárgyalás kitűzése

A Be.278.§ (1) bekezdése szerint a tárgyalás kitűzése általában kötelező, a büntetőper elengedhetetlen intézkedése. Kivétel ez alól, ha a tárgyalás kitűzése előtt

---

³ A 2010. évi CLXXXIII. törvény 145.§-a által megállapított szöveg, hatályos 2011. március 1-jétől

az eljárás megszüntetésének indokoltsága merül fel, vagy az eljárást fel kell függeszteni. Felfüggesztéskor, a felfüggesztési ok megszűnését követően azonban intézkedést kell tenni a tárgyalás kitűzése iránt. Nem tűz ki továbbá tárgyalást a bíróság fő szabályként, ha az ügyet tárgyalás mellőzésével bírálja el. A tárgyalásról lemondás esetén pedig nyilvános ülést tűzi ki [Be.541.§ (1) bekezdés].

Az általános szabályok szerint a bíróság azonban a vádat nyilvános tárgyaláson bírálja el, melynek alapvető feltétele az eljárási cselekmény kitűzése a Be.279.§ bekezdései szerint. A tárgyalás kitűzése pervezető intézkedés, nem igényel végzésformát sem és értelemszerűen fellebbezéssel sem támadható. A gyakorlatban általában tanácselnöki, vagy bírói intézkedés megnevezésű a tárgyalást kitűző okirat, de olyan gyakorlat is ismert, mely azt kitűző végzésnek nevezi. A kitűző intézkedésen a tanács elnöke, illetve a bíró megjelöli a tárgyalás határnapját és utasítást ad az ügyész értesítésére, az általános szabályok szerint a vádlott, valamint kötelező védelem esetén a védő idézésére, a tanúk idézésére, valamint a szakértő idézésére, vagy értesítésére. A szülői felügyeleti jog megszüntetésének indítványozásakor a tárgyalásról értesíteni kell a másik szülőt és a gyámhivatalt. Intézkedik továbbá, hogy a szükséges tárgyi bizonyítékok és a még be nem szerzett iratok a tárgyaláson a bíróság rendelkezésére álljanak. Az ügyviteli szabályok szerint a tanács elnöke az intézkedésben utalhat az iratborító értesítő részében szereplő számra, jelzésre is. Ügyviteli kérdés, de kiemelendő, hogy nem a bírói intézkedés kiadmánya kerül kézbesítésre, hanem az alapján az idézésre, értesítésre rendszeresített bírósági nyomtatványok. Az ügyész értesítése un. tárgyalási jegyzék megküldésével történik.

Az eljárási törvénynek a vádlott idézésére vonatkozó **279.§ (3)⁴** bekezdését 2011. március 1-jei hatállyal igen lényeges módosítások érintették.

Az új törvényhely első mondata szerint a vádlottnak az idézést legalább **nyolc** nappal a tárgyalás előtt kell kézbesíteni. A módosító törvény a korábbi szabályozástól eltérve a tárgyalási időközt így már nem öt napban, hanem nyolc napban határozza meg, mely a garanciális, a hatékony védekezéshez megfelelő jogok megfelelő érvényre jutását biztosítja.

Jelentősebb új szabály azonban, miszerint az idézéssel együtt a bíróság a vádlottat tájékoztathatja arról, hogy a tárgyalás távollétében megtartható, és vele szemben az eljárás befejezhető, ha előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni. A 279.§ (4) bekezdése kimondja, hogyha a vádlott előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, és nincs védője, a bíróság részére védőt rendel ki.

Az új jogintézmény egyértelműen az eljárás gyorsítását célozza. A kontinentális büntetőperben, de az angolszász jogban is fő szabály a vádlott jelenléte a tárgyaláson, ez alól, főként kihágási vagy csekélyebb súlyú bűncselekmények esetén van kivétel. A kötelező védelem megteremtésével a jogalkotó véleményem szerint biztosítja, hogy a terhelti jogok ne szenvedjenek csorbát, egyben garantálja, hogy az eljárás ésszerű határidőn belül befejezhető legyen és megteremti a vádlottnak azt a jogát, hogyha nem kíván részt venni ügyének tárgyalásán, úgy ezt eljárási jogkövetkezmények nélkül megtehesse.

---

⁴ Megállapította a 2010.évi CLXXX. törvény 148.§ (1) bekezdése

Figyelemmel a hatályba lépés időpontjára is, kialakult joggyakorlatról, egységes ítélkezési szempontokról jelen időben még nem lehet beszélni. A törvényszöveg alapján viszont annyi megállapítás tehető, hogy a vádlotti tájékoztatást a vádlottnak az idézéssel együtt kell kézbesíteni. A normaszövegben a „tájékoztatathatja” szó pedig azt jelzi, hogy a bíróságnak nem kötelessége a távollét lehetőségéről a tájékoztatást kiadni, hanem csupán lehetősége, ha úgy ítéli meg, hogy a vádlott részvétele nem szükséges az eljárás lefolytatására. Megítélésem szerint a vádlottnak nem alanyi joga, hogy távol maradjon a tárgyalásról, ez csak egy perbeli lehetőség, ha a bíróság indokoltnak látja a tájékoztatás kibocsátását.

3. Bizonyos törvényi előfeltételek fennállásakor kötelező eljárási cselekmények

Vannak olyan intézkedések, melyek indokoltsága nem minden ügyben merül fel, de egyes törvényi előfeltételek esetén kötelező az eljárási cselekmény lefolytatása.

3.1. A Be.269.§ (1) bekezdése alapján a bíróság az ügyész indítványára, vagy hivatalból határoz a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés fenntartásáról, elrendeléséről vagy megszüntetéséről. Ha a vádlott a vádemeléskor előzetes letartóztatásban, házi őrizetben van, vagy ideiglenes kényszergyógykezelés, illetőleg lakhelyelhagyási tilalom alatt áll, és annak fenntartására az ügyész, vagy megszüntetésére a védelem indítványt tesz, a bíróságnak határoznia kell a kényszerintézkedésről. A vádlottal szemben alkalmazott kényszerintézkedés esetén az ügyész a vádiratban minden esetben indítványt tesz a fenntartásra, így egyrészt az indítvány, másfelől a hivatalból eljárás is megteremti a bíróság döntésének kötelezettségét. Ha a bíróság által egyértelműen felismerhetően a szabadlábon lévő vádlottnál új, eddig fenn nem álló kényszerintézkedési ok merült fel, akkor szintén kötelező vizsgálni a kényszerintézkedés alkalmazását. Ilyen eset lehet, ha a vádlott megszökik, vagy újabb, szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményt követ el az eljárás hatálya alatt. Ezen esetben, a következőben részletezettek szerint előkészítő ülést kell tartani, tehát a két eljárási cselekmény szorosan összefügg.

3.2. A Be.272.§ (2) bekezdés (2) bekezdésének előírásai szerint egyrészt kötelező előkészítő ülés tartása, ha a bíróság a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés **elrendeléséről**, illetőleg az előzetes letartóztatás vagy házi őrizet fenntartásáról határoz, és az indítványban a korábbihoz képest új körülményre hivatkoztak. Az új körülmény rendszerint a korábbiakban még fel nem hívott, nem alkalmazott különös kényszerintézkedési feltétel, nóvumként jelentkező, a Be.129.§ (2) bekezdés a)-d) pontjaiban szabályozott kényszerintézkedési ok. Ha a vádemelés előtt például a terhelt előzetes letartóztatására csak a Be.129.§ (2) bekezdés b) pontja alapján került sor, de az ügyész a vádiratban megjelöli a Be.129.§ (2) bekezdés d) pontját is a bűnismétlésre utalva, a bíróságnak előkészítő ülést kell tartania az előzetes letartóztatásról szóló döntés meghozatala előtt. E körben utalok rá, hogy nem teljesen egységes a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy a kötelezően megtartandó előkészítő ülés elmaradása feltétlen eljárási szabálysértést jelent vagy sem. A szigorúbb álláspont szerint ilyen esetben hatályon kívül kell

helyezni az első fokon hozott végzést. A Debreceni Ítéltábla Bf.II. számú tanácsa ezt az álláspontot nem osztja és a Be.375.§ (3) bekezdésére is utalva több határozatban megállapította az eljárási szabályok megsértését, melyet azonban relatívnak tekint, mely nem eredményezheti az első fokú végzés hatályon kívül helyezését. A törvény a kasszációt még az ítélet esetén sem követeli meg, értelemszerűen az anyagi jogerővel nem bíró végzés esetén sem vezethet az előkészítő ülés mellőzése megsemmisítéshez. Megjegyzem, hogy az előzetes letartóztatás fenntartásáról szóló végzés hatályon kívül helyezése mintegy törvényen kívüli, törvény által nem szabályozott eljárásjogi helyzetet is létrehoz, mert a jogszabály nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy miként alakul a fogva tartás hatálya, jogalapja, főként, ha a korábban hosszabbított előzetes letartóztatás időtartama az új eljárás idejére már lejárt.

4. Az ügy tárgyatól, jellegétől függő eljárási cselekmények

A vád tartalmától, a vádbeli cselekménytől függően is indokoltá válhatnak egyes eljárási cselekmények. Ha az intézkedés feltételei a konkrét ügyben adottak, akkor a bíróságnak a törvény szerint határoznia kell.

4.1. Áttételről rendelkezik az előkészítő szakban a bíróság a Be.264.§ előírása szerint, ha nincs hatásköre, vagy illetékessége az ügyben.

A Be.19.§ (1) bekezdése értelmében a bíróság hatáskörét és illetékességét hivatalból folyamatosan vizsgálja. A vádirat beérkezése után elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy az ügy elbírálására van-e hatásköre vagy illetékessége annak a bíróságnak, ahová a vádiratot az ügyész benyújtotta. A gyakorlatban az illetékességgel kapcsolatban ritkán merül fel az áttétel szükségessége, az ügyész ugyanis a törvény szerint illetékes bíróság előtt emel vádat.

A hatáskör hiányának megállapítása és ezt követően az ügy áttétele viszont gyakori eljárási cselekmény.

Az ítékezésben nem ritkán előfordul, hogy az ügyész testi épség elleni bűncselekmény miatt emel vádat a helyi bíróság előtt, a cselekmény azonban súlyosabban minősülhet, megalapozva a megyei bíróság elsőfokú hatáskörét a Be.16.§-a alapján. Példa lehet erre, ha az ügyész súlyos testi sértés bűntette kísérletének értékeli a vádlott azon cselekményét, hogy a sértettet a hátán, vagy hasi tájon megsúrja és 8 napon belül gyógyuló sérülést okoz. A cselekmény azonban minősülhet súlyosabban, életveszélyt okozó testi sértés kísérletének, vagy emberölés bűntette kísérletének.

Ilyen esetben a helyi bíróság az ügy áttételéről rendelkezhet. A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében kifejtette, hogyha az ügy helyes minősítése a bizonyítás függvénye, úgy célszerűbb a magasabb hatáskörű bíróság eljárása.

A hatáskör vizsgálata rendkívül fontos aktus, hiszen a hatáskör túllépése feltétlen eljárási szabálysértést jelent, mely rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban is hatályon kívül helyezést eredményez.

A tárgyalás előkészítése során a bíróság az áttételről alakszerű végzést hoz, mely fellebbezéssel támadható. A végzés jogerőre emelkedése után az iratokat megküldi annak a bíróságnak, ahová az ügyet áttette.

Az ügyet így megkapó másik bíróság, a fenti eset szerint a magasabb hatáskörű bíróság szintén vizsgálja fogja a hatáskörét és illetékességét. Ennek során vagy egyetért az áttétellel és az ügyet tárgyalásra tűzi, érdemben elbírálja. Ellenkező esetben azonban hatáskörének hiányát állapítja meg. Ez is alakszerű, fellebbezéssel támadható végzés. Ha e végzés jogerőre emelkedik, akkor nyílik meg a felsőbb bíróság részéről a Be.20.§-a szerint a negatív hatásköri összeütközés miatt az eljáró bíróság kijelölése. A területén működő helyi bíróság és a megyei bíróság közötti hatásköri összeütközést az ítélőtábla oldja fel⁵ az eljáró bíróság kijelölésével, mely határozat ellen már fellebbezésnek nincs helye. A kijelölés alapján a kijelölt bíróság köteles lefolytatni az eljárást.

Áttételt természetesen elrendelhet a magasabb hatáskörű bíróság is a helyi bíróság felé, ha álláspontja szerint a városi bíróságnak van hatásköre az ügy elbírálására, tehát nincs olyan ok, olyan bűncselekmény, mely megyei hatáskört alapozna meg. Ennek elmaradása azonban nem jelent feltétlen perjogi hibát, mert a magasabb hatáskörű bíróság lefolytathatja a tárgyalást a helyi bírósági hatáskörbe tartozó ügyben is, hatáskörét ezzel ugyanis nem lépi túl.

Itt utalok rá, hogy 2011. március 1-jével módosul a Be.308.§ (4) bekezdése⁶, mely szerint a tárgyalás megkezdése után az ügy **áttétele**, az ügyek egyesítése vagy az elkülönítés tárgyában szóló határozat ellen fellebbezésnek már nincs helye. A módosítás az egyesítés és elkülönítés tekintetében részben törvényerőre emelte a Legfelsőbb Bíróság által már hosszabb ideje kialakított gyakorlatot (korábban BK.150. számú állásfoglalás, majd 1/2007.BKv. C. pont, mely szerint a tárgyalás megkezdése után az ügy egyesítéséről és elkülönítéséről hozott végzések pervezető jellegűek, jogorvoslással nem támadhatók, ezt igényli ugyanis az eljárás gyors, biztonságos, időszerű lefolytatásának követelménye. Az áttételről szóló végzést azonban a bírói gyakorlat nem tekintette pervezetőnek.

Az áttétellel kapcsolatos módosítás ezért jogértelmezései kérdéseket vet fel. Ha a helyi bíróság a tárgyalás megkezdése után hatáskör hiányára hivatkozva átteszi az ügyet a megyei bíróságra, végzése ellen fellebbezésnek már nincs helye. A megyei bíróságnak azonban a hatáskörét szintén vizsgálnia kell és a módosító törvény nem szüntette meg azt a jogát, hogy ilyen esetben hatáskörének hiányát állapítsa meg. Nem is lehetett jogalkotói szándék, hogy a helyi bíróság döntése eljárásra kötelezze a magasabb hatáskörű bíróságot. A megyei bíróság tehát megállapíthatja hatáskörének hiányát és a tárgyalás előkészítése során hozott végzése ellen fellebbezésnek van helye. A megyei bírósági határozat jogerőre emelkedése után kezdődhet meg a harmadfokú bíróságon az eljáró bírósági kijelölésére irányuló procedúra.

Az az érdekes eljárásjogi helyzet áll így elő, hogy egy fellebbezéssel sem támadható helyi bírósági végzés és a fellebbezhető, jogerős megyei bírósági végzés alapján kell az eljáró bíróság kijelöléséről határoznia az illetékes ítélőtáblának. Az áttétel vonatkozásában tehát megfontolandó lett volna a fellebbezési jogot fenntartani a tárgyalás előkészítése után is, mert így elkerülhetők lennének az indokolatlan, téves

---

⁵ Be.20.§ (2) bekezdés b) pont

⁶ Beiktatta a 2010. évi CLXXXIII. törvény 157.§-a

áttételek a megyei bíróságra, melyeket csak a táblabíróság tud orvosolni, és ez szükségszerűen az eljárás elhúzódásához is vezet.

Az áttétel kapcsán említtem meg a Debreceni Ítéltábla BH 2006.348. számon közzétett határozatát⁷, mely szintén hatásköri összeütközést taglal. 2005. január 1-jén lényeges hatásköri változásokra került sor az eljárási kódexben, mely jogalkalmazási kérdéseket vetett fel. Az ítéltábla az idézett ügyben akként foglalt állást, hogy 2005. január 1-jén a helyi bíróság előtt folyamatban lévő ügyet át kell tenni a megyei bírósághoz, ha 2005. január 1-jét követően módosított vád szerint az ügy a megyei bíróság hatáskörébe tartozik (1998. évi XIX. törvény 11.§ (1) bek., 16.§ (1) bek. h.) pont, 310. § (4) bek., 605. § (3) bek.)

Az áttétel szükségessége a hatáskört érintő jogszabályok és a hatályszabályok változásakor is felmerülhet, mely a jövőben is aktuális kérdés, tekintettel a megyei bíróságok székhelyén működő helyi bíróságok kizárólagos illetékességének bizonyos bűncselekményeket és a fiatalokúakat érintő szűkítésére.

4.2. A Be.265.§ (1) (2) bekezdése szabályozza az előkészítő eljárásban az **egyesítést és elkülönítést**. E perszakban hozott végzés alakszerű, fellebbezéssel támadható, eltérően a már hivatkozottak szerint a tárgyalás megkezdése utáni eljárási cselekménytől.

A törvényi előfeltételek fennállásakor a Be.266.§-a alapján dönt a bíróság az **eljárás felfüggesztéséről**, a 267.§-a szerint pedig a **megszüntetéséről**. Értekezésem e jogintézményeket részletesen nem, csak más intézkedésekkel összefüggésben érinti.

4.3. Intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt, az ügyész megkeresése, figyelemmel a Be.305.§ (2) bekezdése szerinti, a tárgyaláson a bizonyítás kiegészítésével kapcsolatos megkeresésre

A Be.268.§ (1)⁸ bekezdése kimondja, hogy a bíróság hivatalból, vagy az eljárásban résztvevő személyek indítványára intézkedik aziránt, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. Ennek érdekében – határidő tűzésével, szükség esetén a tárgyalás felfüggesztése mellett – megkeresheti az ügyész, továbbá pártfogó felügyelői véleményt szerezhethet be.

Az **ügyész megkeresése** a vádirat hiányosságainak pótlására, bizonyítási eszközök felkutatására, biztosítására, megvizsgálására és arra irányulhat, hogy a bizonyítékok a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.

A vádirat kötelező tartalmi elemeit az eljárási törvény 217.§ (3) bekezdése határozza meg. A törvény szerint a vádiratnak tartalmaznia kell a vádlottnak a Be.117.§ (1) bekezdésében írt személyi adatait, a vád tárgyává tett cselekmény leírását, a vád tárgyává tett cselekménynek a Btk. szerinti minősítését, az eljárás megindításához szükséges külön törvényi előfeltétel meglétét, a bíróság hatáskörére és illetékességére vonatkozó jogszabályok megjelölését, valamint a vádiratot benyújtó ügyész hatáskörére és illetékességére vonatkozó szabályokra utalást.

⁷ Bkk.II.69/2005.

⁸ A 268.§ (1) bekezdésének hatályos szövegét a 2006.LI. törvény 122.§-a állapította meg, hatályos 2006. július 1-jétől

Ezen túl a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványt⁹, a bejelentett polgári jogi igényt, továbbá az egyéb indítványokat. Kötelező tartalmi elem a tárgyalásra idézendők és az arról értesítendő indítványozása, illetve azon tanúk felolvasásának indítványozása, akiknek vallomása szükséges a bizonyításhoz, de a személyes megjelenésük a tárgyaláson nem indokolt, illetve a tárgyaláson való megjelenésük aránytalan nehézséggel járna vagy nem lehetséges¹⁰.

A vádiratban az ügyész még köteles megjelölni a bizonyítási eszközöket és azt, hogy mely tény bizonyítására szolgálnak, valamint a tárgyaláson való bizonyítás felvételének sorrendjét illetően is indítványtételi kötelezettség terheli.

A részletezettek szerint a vádnak több igen fontos érdemi tartalmi és perttechnikai, a bizonyításra is kiható eleme van, melyeket a vádiratnak tartalmaznia kell.

Amennyiben a törvényi előírásnak nem felelnek meg a bírósághoz benyújtott vádirat tartalmi-formai elemei, a bíróság megkeresheti az ügyész a hiányok pótlására. Az eljárási cselekménynek igen fontos jogkövetkezménye is lehet, mert ha az ügyész nem tesz eleget a megszabott határidőben a felhívásnak, a bíróság az eljárást megszünteti a Be.269.§ (1) bekezdés k) pontjára utalva. A megszüntetés nem csak lehetőség, hanem így kell eljárnia a bíróságnak a kellékhányos és kiegészíteni elmulasztott vád benyújtása esetén.

Utalok rá, hogy a kellékhányosság nem jelenti azt, hogy a vád nem törvényes. A törvény előírásainak teljesítéséhez azonban kiegészítésre szorul, melynek elmaradása büntetőeljárási megszüntető okot képez. A törvényes vád hiánya külön eljárást megszüntető ok a 267. (1) bekezdés j) pontjában. A vád törvényességét természetesen szintén vizsgálnia kell a bíróságnak, és ha arra az álláspontja jut, hogy a vád nem felel meg a törvény 2.§-ban foglalt rendelkezéseknek, úgy az eljárást bármilyen további eljárási cselekmény nélkül megszünteti.

Az ügyész megkereshető további bizonyítási eszközök felkutatására, biztosítására és megvizsgálására is.

A már évek óta töretlen bírói gyakorlat szerint a bíróság által ismert, fellelhető, egyértelműen beazonosítható bizonyítékok beszerzésére az ügyész nem hívható fel, mert ez nem igényel felkutatást, a bíróság megkeresések kibocsátásával intézkedhet a bizonyíték beszerzésére, amennyiben az indokoltnak tartja. E körben ugyanakkor utalni kell rá, hogy kizárólag a vádat támogató bizonyítékok beszerzésére ügyészi indítvány hiányában nem köteles.

Példaként említve, az ügyész felhívásának általában nincs helye ismert hollétű okiratok, ügyiratok beszerzése és csatolása érdekében, tanúbizonyítás lefolytatására, szakértői vélemény beszerzésére, vagy helyszíni szemle tartására, mert az idézett eljárási cselekményeket a bíróság is elvégezheti. A Be.268. § (1) bekezdésben szabályozott megkeresés eddig még nem ismert, vagy ismeretlen hollétű tárgyi bizonyítékok, okiratok felkutatására és benyújtására vonatkozhat. A felhívás olyan bizonyításra irányulhat, mely nyomozati eljárási cselekményeket igényel, ehhez ugyanis a bíróságnak nincsenek meg sem a törvényi eszközei, sem a technikai feltételei.

⁹ A Be.217.§ (3) bekezdés f) pontjának új szabálya, hatályos 2011. január 1-jétől

¹⁰ A Be.217.§ (3) bekezdés h) pontjának új szabálya, hatályos 2011. március 1-jétől

A már ismert bizonyíték biztosítására, lefoglalására ugyancsak megkereshető az ügyész, aki a gyakorlat szerint a nyomozást korábban folytató rendőrség útján végzi el az eljárási cselekményt.

A felkutatott, illetve biztosított bizonyíték megvizsgálására, szemle alá vonására is kibocsátható a megkeresés. Álláspontom szerint a szakértői bizonyítás elrendelése viszont már a bíróság feladata, tehát szakvélemény beszerzésére nem hívható fel az ügyész.

A Be.268.§ (1) bekezdésében szabályozott megkeresés ellen a törvény 276. (1) bekezdés i) pontja kizárja a fellebbezés jogát. A jogorvoslat kizárása természetesen nem jelenti azt, hogy az ügyész köteles az eljárási cselekményt elvégezni, mert a vádhatóság az eljárási feladatok megosztásának elvéből következően is nem utasítható a bíróság által. Ha az ügyész nem tesz eleget a megkeresésnek, a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt, kétség esetén a vádlott javára.

A Be.268.§ (1) bekezdésének tárgyalásánál kell utalni az eljárási törvény **305.§ (2)** bekezdésére. E törvényhely szerint a tárgyaláson, a bizonyítás kiegészítése során, ha a bizonyítás felvétele kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján nem lehetséges, továbbá, ha a bizonyítás kiegészítése a tárgyaláson nem végezhető el, a bíróság intézkedik az eljárási cselekmény elvégzése iránt (268.§).

A tárgyalás során kibocsátható megkeresésnél a törvény tehát visszautal a 268.§-ra és lehetővé teszi annak megfelelő tartalommal a bizonyítás kiegészítése során is az ügyészi megkeresést.

A követett bírói gyakorlat szerint a tárgyalás megkezdése után hozott végzés ellen sincs helye fellebbezésnek a Be.268.§-ra alapított ügyészi felhívás esetében. Ha a bíróság az ügyészt a tárgyaláson - a vád tárgyává tett cselekmény (sikkasztás) - elkövetési tárgyainak felkutatására hívja fel, a végzés ellen bejelentett fellebbezést, mint törvényben kizártat, el kell utasítani [BH 2005.10.¹¹]

4.4 .Egyes esetben nem kötelező a büntetőeljárási **kényszerintézkedésről** dönten, de erre lehetősége van a bíróságnak. Ha a vádlott szabadlábon van és az ügyész nem tesz indítványt a kényszerintézkedés alkalmazására, a bíróság dönthet az előzetes letartóztatás vagy más kényszerintézkedés elrendeléséről, értelemszerűen ilyen esetben előkészítő ülést kell tartania. A döntés tehát nem eredendően kötelező, csak egy lehetőség a bíróság számára, eltérően attól, amikor a vádlott kényszerintézkedés hatálya alatt áll a vádemeléskor, mert ilyen esetben mindenképp határozni kell.

4.5. A vádtól eltérő minősítés lehetőségét a tárgyalás előkészítése során a bíróság a Be.270.§ (1) bekezdése alapján állapíthatja meg. A végzés ellen a Be.276.§ (1) bekezdés d) pontja értelmében fellebbezésnek nincs helye. Ha az eltérő minősítés lehetősége felmerül, a bíróság ezt a súlyosabb és enyhébb minősítés esetében is megállapítja, lehetővé téve ezzel, hogy a vád és a védelem is

---

¹¹ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 12. Bkf. 1202/2004.sz. határozata

felkészülhessen megfelelően a tárgyalásra, illetve a vádtól eltérő minősítés megállapíthatóságára. Az eltérő minősítés lehetőségének megállapítása az ügy áttételét is megalapozhatja, mivel súlyosabb minősítésnél felmerülhet a magasabb hatáskörű bíróság eljárásának kötelezettsége.

4.6. A 207/A.§ (1) bekezdése lehetővé teszi, hogy a bíróság az ügyet egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló **tanácsa elé utalja**, ha ezt a vádtól eltérő minősítés kérdésében hozott határozata szükségessé tesz. A törvény erre más okból is lehetőséget ad a (2) bekezdés értelmében. E szabály kapcsolódik a bíróság összetételére vonatkozó normákkal, ezért utalni kell azokra.

A Be.14.§ (1) bekezdés a) pontja előírja, hogy a helyi bíróság egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolc évi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztést rendel. Az a) ponton kívüli esetekben a bíróság ülnökök közreműködése nélkül, egyesbíróként jár el.

A (2) bekezdés értelmében a megyei bíróság fő szabályként első fokon egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban jár el.

A Be.207/A.§-a szerinti tanács elé utalás tehát kizárólag a helyi bíróság eljárásában fordulhat elő. Ezt indokolhatja, ha a bíróság a vádtól eltérően azt állapítja meg, hogy a vádbeli bűncselekmény súlyosabban minősülhet, azaz olyan bűncselekmény valósulhatott meg, melynél már egyesbíróként nem járhat el a büntetési tétel folytán, például kisebb értékre elkövetett lopás helyett rablást lát megvalósulni.

A tanács elé utalás történhet egyéb okból is, ami igényelheti a társas bíráskodás jogintézményének érvényesülését. Ilyen körülmény lehet például az ügy bonyolultsága, az ügyben résztvevő vádlottak nagy száma stb.

4.7. 2011. március 1-jétől a törvény 271.§ (1)¹²bekezdése lehetővé teszi, eltérően a korábbi szabályozástól, hogy a helyi bíróság is **öttagú tanács elé utalja** az ügyet, mely két hivatásos bíróból és három ülnökből áll. Erre a vádlottak nagy száma vagy az ügy különösen nagy terjedelme esetén van lehetőség.

Az utóbbi évek ítélkezési gyakorlata igazolta, hogy helyi bíróságon is folytak, folynak kiemelt tárgyi súlyú, szerteágazó, bonyolult és nagy terjedelmű, sok vádlottas ügyek. A bíróságok leterheltségének csökkentése, az ügy szakszerűbb és gyorsabb letárgyalása érdekében ezért feltétlen szükséges volt az ötös tanács alakításának lehetősége helyi bíróságon is. A törvény ugyan nem határozza meg számszerűen, hogy hány vádlottas ügy utalható ötös tanács elé, nyilván önmagában nyolc-tíz terhelte még ezt nem teszi szükségessé, de annál nagyobb számú, különösen húsz főt meghaladó vádlottnál már az indokolt lehet, mint ahogy az ügy nagy terjedelme esetén is.

A szakmai döntésnek, a kijelölt tanács elnöke általi intézkedésnek igazgatási kihatásai is vannak, hiszen a bírósági vezető közreműködését és eljárását is igényli az öttagú tanács elé utalás, mert ki kell jelölni a másik hivatásos bírót, mely egy nagy terjedelmű ügyben feltehetően a saját kiosztását csak csökkentett intenzitással tudja ellátni. Az arányos terhelés kialakítása, illetve az ügyelosztási szempontok pedig a szakmain túl igazgatási jellegű feladatokat is jelentenek.

¹² 2010. évi CLXXXIII. törvény 146.§-a állapította meg

A törvény szövege változatlan maradt [Be.271.§ (2) bekezdés a) és b) pont] a megyei bírósági eljárásban az öttagú tanács elé utalás tekintetében, melyre a vádlottnak nagy száma, vagy az ügy különösen nagy terjedelme esetén, illetve akkor van lehetőség, ha a bűncselekményre a törvény életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását teszi lehetővé. Az öttagú tanács elé utalás a megyei bíróság eljárásában is csak lehetőség, és nem kötelező.¹³

A tárgyalás előkészítése döntéseinek csoportosítása

Rendszerint minden ügyben szükséges intézkedés	Bizonyos törvényi előfeltételek esetén kötelező cselekmények	Az ügy tárgyától, jellegétől függő eljárési cselekmények
A vádirat közlése	Az előkészítő ülés kötelező esetei: Be.272.§ (2) bekezdés a-c) pont	Áttétel, egyesítés, elkülönítés
A tárgyalás kitűzése, kivéve a 2. pontban írt esetekben	A kényszerintézkedés hatálya alatt lévő vádlott esetén döntés a kényszerintézkedésről	Az eljárás felfüggesztése
		Az eljárás megszüntetése
		Intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt
		Határozat kényszerintézkedés elrendeléséről, amikor nincs döntési kötelezettség
		A vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása
		A bíróság tanácsa elé utalás
		Öttagú tanács elé utalás
		Az előkészítő ülés tartása, ha a törvény szerint nem kötelező, de a bíróság indokoltnak tartja

¹³ EBH 2007.1592.

5. Jogorvoslat a tárgyalás előkészítése során

A tárgyalás előkészítése során hozott egyes döntések ellen van helye fellebbezésnek, míg más végzések, intézkedések tekintetében a törvény kizárja a fellebbezés jogát a következők szerint:

276. § (1) Nincs helye fellebbezésnek

- a)* a tárgyalás kitűzése és elhalasztása,
- b)* az előkészítő ülésre és a tárgyalásra idézés és tárgyalásról szóló értesítés,
- c)* az eljárásnak a 188. § (1) bekezdése *a)* pontja vagy a 266. § (1) bekezdése *b)* és *c)* pontja, valamint (3) bekezdésének *a)* és *b)* pontja alapján történt felfüggesztése,
- d)* a vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása,
- e)* a bíróság tanácsa elé utalás vagy ennek megtagadása,
- f)* az öttagú tanács elé utalás vagy ennek megtagadása,
- g)* az eljárásnak a 267. § (1) bekezdésének *f)* pontja alapján történt megszüntetése,
- h)* a határozat tudomásul vételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasítása,
- i)* a bíróságnak a 268. § (1)-(4) bekezdésében meghatározott intézkedése ellen.

(2) Az (1) bekezdésben írt határozatok elleni fellebbezés elbírálására vonatkozó határozat hozatalát a bíróság mellőzheti.

(3) A jogerős határozat elleni jogorvoslat iránti indítvány elbírálására vonatkozó határozat hozatalát a bíróság mellőzheti.

(4) Ha a bíróság a vádlottat megrovásban (Btk. 71. §) részesíti, ez ellen fellebbezésnek nincs helye, de az ügyész és a vádlott, valamint védője a végzés közlésétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti. A kérelem alapján a bíróság tárgyalást tart. A vádlottnak az idézést legalább öt nappal a tárgyalás előtt kell kézbesíteni.

A tárgyalás kitűzése és elhalasztása tisztán perviteli aktusok. Az eljárás ésszerű határidőn belüli lefolytatását, a bizonyítás törvényes elvégzését tenné lehetetlenné, ha ezen intézkedéseket fellebbezéssel lehetne támadni.

Ehhez kapcsolódik, hogy a bíróság által kibocsátott idézések és értesítések sem támadhatók jogorvoslattal. Ilyen intézkedések elleni fellebbezés lehetősége az eljárási cselekmények megtartását veszélyeztetné.

Az eljárás felfüggesztésének egyes eseteinél szintén nem biztosít perorvoslati jogot a büntetőeljárás törvény. E szabály érvényesül, ha a terhelt ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik és az eljárás távollétében a törvényi előfeltételek hiányában nem folytatható [Be.188.§ (1) bekezdés a) pont].

Ha a felfüggesztésre hivatalból vagy indítványból az Alkotmánybíróság eljárásának, vagy az Európai Bíróság előzetese döntéshozatali eljárásának kezdeményezése érdekében kerül sor, fellebbezésnek szintén nincs helye [Be.266.§ (1) bekezdés b) és c) pont].

A fellebbezés joga akkor is kizárt, ha a bíróság a felfüggesztésről a vádlott huzamosabb ideig külföldön tartózkodása, vagy az ügyész Be.268.§ (1) bekezdése szerinti megkeresése folytán dönt [Be.266.§ (3) bekezdés a) és b) pont].

A vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása ugyan jelentős döntés, de sem a bíróságot, sem az eljárás résztvevőit nem köti. Később a bíróság álláspontját megváltoztathatja és dönthet a vádba foglalt minősítés szerint is. Az eltérő minősítés megállapítása a védelemhez való jog hatékonyabb érvényesülését, a tárgyalásra való megfelelő felkészülést szolgálja. Célszerűtlen lenne a jogorvoslati jog, ezért a törvény itt is kifejezetten kizárja a fellebbezés jogát.

A bíróság tanácsa vagy öttagú tanácsa elé utalás és ennek megtagadása szintén perviteli, perttechnikai eljárási aktusok, melyek érdemi kihatással nincsenek a résztvevők eljárási jogaira, ezért fellebbezésre e körben sem ad lehetőséget a törvény.

Ha az ügyész a vádat elejtette és pótmagánvádnak nincs helye és ezért a bíróság az eljárást megszünteti a Be.267.§ (1) bekezdés f) pontja szerint, az általános szabályoktól eltérően perorvoslatra nincs lehetőség. Az ügyész a közvádoló, a vádmonopólium birtokosa. Ha a vádat elejti, nyilvánvalóan értelmetlen részére biztosítani a fellebbezési jogot. A védelemre kedvező döntés sérelmezése a terhelt javára nem szólhat, ezért a védelem oldaláról sincs ésszerű indok a fellebbezési jogra. A pótmagánvád kizártsága pedig más jogosultak részére sem teremthet perorvoslati jogot.

A határozat tudomásul vételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasítása ellen sem lehet fellebbezést bejelenteni, mint ahogy a Be.268.§ (1)-(4) bekezdése szerinti intézkedések ellen sem.

A tárgyalás előkészítésének döntései és a jogorvoslat joga táblázatban

Fellebbezéssel támadható	Fellebbezés kizárt
Áttétel, egyesítés, elkülönítés <i>(a tárgyalás megkezdése után már nem fellebbezhetők a Be.308.§ (4) bekezdése szerint)</i>	A tárgyalás kitűzése és elhalasztása, az idézések és értesítések, ide értve a vádirat közlését is
Az eljárás felfüggesztése, kivéve a 188.§ (1) bekezdés a) pontja, vagy a 266.§ (1) bekezdés b) és c) pontja, valamint (3) bekezdés a) és b) pontja alapján történő felfüggesztést	A vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapítása
Az eljárás megszüntetése, kivéve a Be.267.§ (1) bekezdés f) pontja alapján történő megszüntetést	A bíróság tanácsa elé utalása vagy ennek megtagadása
Határozat kényszerintézkedésekről [269.§]	Az öttagú tanács elé utalás vagy ennek megtagadása
	A határozat tudomásul vételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasítása
	A bíróságnak a 268.§ (1)- (4) bekezdésében meghatározott intézkedése (intézkedés eljárási cselekmény elvégzése iránt, ügyész megkeresése)